

คุยกับผู้รู้ เรื่อง...

แสงสว่างในความมืด

ขั้นตอนที่ควรรู้ในการค้นหาคนตาบอดและเทคนิควิธีการที่จะนำคนตาบอดออกมาสู่สังคม
(ความรู้จาก ผู้ปฏิบัติการณ์จริง)

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย (สสพ.)

คำนำ

“อยากช่วยเหลือคนตาบอดที่เขายังไม่มีโอกาส อยากให้มีโอกาสออกมาสู่สังคม เหมือนคนอื่น ๆ...อยากช่วยให้เขาดูแลตัวเองได้ ...”

เป็นหนึ่งในประโยคที่ได้ยินซ้ำๆ จากหลายๆ คนที่ผู้เขียนได้มีโอกาสไปพบไปเห็นมาในเวทีการเรียนรู้ของแกนนำคนตาบอด ความตั้งใจ ความจริงใจที่จะช่วยเพื่อน ช่วยเหลือพี่น้องคนตาบอดของคนตาบอดกันเอง **“การขุดค้นคนตาบอดเพื่อนำออกมาสู่สังคม”** เป็นปฏิบัติการที่มีมายาวนานแล้ว (เข้าใจว่าอย่างนั้น) แต่!!!

“บางครั้งก็ท้อเหมือนกัน ไม่รู้จะมีวิธีการอย่างไร บางทีไปติดต่อขอข้อมูลหน่วยงาน เขาก็ไม่ได้ความร่วมมือ...ผู้ปกครองคนตาบอดก็ไม่ยอมให้ลูกหลานออกมา ไม่รู้จะทำอย่างไรดี...” เป็นอีกหนึ่งเสียงแห่งความอ่อนใจ

ความตั้งใจมีเต็มร้อย แต่ปัญหาอุปสรรคก็มีอยู่แบบเดิมๆ การแก้ปัญหาเดิมด้วยความรู้แบบเดิมบางครั้งก็ไม่สามารถแก้ได้ ดังนั้น ควรต้องมองหาความรู้ใหม่ เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำงานแบบใหม่ **“คิดใหม่ ทำใหม่”** ได้ผลทั้งเรื่อง **“ประโยชน์และประหยัด”**

“แสงสว่างในความมืด” เป็นขั้นตอนที่ควรรู้ในการค้นหาคนตาบอดและเทคนิควิธีการที่จะนำคนตาบอดออกมาสู่สังคม ความรู้ เทคนิคทั้งหลายที่บรรจุอยู่ในเรื่องเล่มนี้ ผู้เขียนได้รวบรวมจากผู้รู้ ผู้ปฏิบัติการจริง ทั้งจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจากการลงพื้นที่สัมผัสชีวิตจริงของแกนนำคนตาบอดหลายท่าน หวังว่าเอกสารเล่มนี้จะเป็นเสมือน **แสงสว่าง** นำทางให้กับแกนนำคนตาบอดรุ่นใหม่ที่กำลังมองหาความรู้ใหม่ เพื่อปฏิบัติการให้บรรลุตามความตั้งใจ และหวังอีกว่าคงจะเป็น **แสงสว่าง** ให้กับผู้ที่ยังอยู่ในความมืดให้มองเห็นทางออกมาสู่โลกกว้างต่อไป

ขอขอบพระคุณทุกชีวิต ที่เป็นเจ้าของความรู้ในเล่มนี้ และขอเป็นกำลังใจให้กับแกนนำคนตาบอดทุกท่านที่มีจิตใจที่งดงาม สู้ เสียสละ อุทิศกำลังใจ กำลังกาย กำลังความคิด เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ชีวิตใหม่ให้กับคนตาบอดที่ยังอยู่ในมุมมืด ให้ลุกขึ้นมาต่อสู้ชีวิตและดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

สารบัญ

	หน้า
อยากรู้ต้องไปหาผู้รู้	๑
ต้องรู้แหล่งข้อมูลที่จะค้นหาคนตาบอด	๔
ขั้นตอนการไปติดต่อหน่วยงาน	๖
การจัดการกับข้อมูล	๙
การเลือกพื้นที่ที่จะไปค้นหาคนตาบอด	๑๐
การจัดการก่อนลงพื้นที่	๑๒
การสร้างคามเชื่อถือให้กับผู้ปกครองและญาติคนตาบอด	๑๔
รูปแบบการช่วยเหลือ	๑๘
ขอตกท้ายเล็กน้อย	๒๑

อยากรู้ต้องไปหาผู้รู้

“ช่วยคนตาบอดในมมมมิตให้ออกมาต่อสู้อันสังคม”

“ทำให้พ่อแม่ หรือผู้ปกครองคนตาบอดมีทัศนคติที่ถูกต้องในการดูแลคนพิการ”

“การสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่คนอื่นในสังคมให้มองคนตาบอดแบบเพื่อนมนุษย์”

เป็นประโยคที่ฉันมักได้ยินเสมอ ในเวทีการเรียนรู้ของคนตาบอดที่มารวมกันเป็นระยะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานในพื้นที่ “งานค้นหาคนตาบอดเพื่อนำออกมาสู่สังคม” ซึ่งเป็นงานที่คนตาบอดทำเพื่อช่วยเหลือคนตาบอดกันเอง แค่ได้ฟังก็รู้สึกชื่นชมแล้วใช่หรือเปล่าคะ...ของจริงนะฉันเคยเห็นกับตาแล้วค่ะ

แต่!!! การค้นหาคนตาบอดและนำคนตาบอดออกมาสู่สังคมไม่ใช่เรื่องง่ายอย่างที่คิด ขั้นตอนมีมากมาย ไม่ใช่อยู่ๆ เข้าไปแล้วคนตาบอดจะออกมาได้ทันที คนที่เข้าไปค้นหาจะต้องเจออุปสรรคเป็นขั้นตอนเหมือนกัน ที่เริ่มตั้งแต่การค้นหาข้อมูลคนตาบอด อุปสรรคในการลงไปค้นหาอุปสรรคที่เกิดจากทัศนคติของผู้ปกครองคนตาบอดรวมถึงวิธีคิดของคนตาบอดเองด้วย อย่างไรก็ตาม ทุกอย่างย่อมมีทางออก มีทางแก้ไขขอให้ตั้งใจ มีความตั้งใจที่จะทำสิ่งนั้น

วันที่ ด้วยความอยากรู้ อยากเห็นขั้นตอนวิธีการค้นหาคนตาบอดออกมาสู่สังคม ฉันจึงได้ไปคุยกับ “ลุงจุ่น” ชายตาบอดวัยเลยห้าสิบขวบปี คนมีอัธยาศัย หน้าตายิ้มแย้มบ่งบอกถึงภายในเป็นคนจิตใจดี อีกทั้งยังเป็นผู้มีประสบการณ์ในการค้นหาและช่วยเหลือคนตาบอดมาหลายปี เรียกว่าเป็นผู้ปฏิบัติจริง ตัวจริง เสียงจริงเลยทีเดียวนั้นลุงจะต้องมีอะไรดีๆ บอกเล่ากับผู้น้อยที่ด้อยประสบการณ์ เป็นแน่แท้

ก่อนจะไปคุยกับลุงจุ่น ขอพูดถึงลุงจุ่นเล็กน้อยค่ะ

กว่าจะมีถึงวันนี้ ลุงจุ่นมีเส้นทางการต่อสู้ชีวิต ทั้งต่อสู้กับความรู้สึกตัวเอง และต่อสู้กับสังคมรอบข้าง ตอนที่ลุงตาบอดใหม่ๆ จากอุบัติเหตุทางรถยนต์ ลุงเคยคิดสั้นหลายครั้ง แต่ก็ได้ธรรมะเข้ามาช่วยเยียวยาจิตใจอยู่มาได้ท่ามกลางพี่น้องที่ให้อภัยดูแล และที่สำคัญลุงจะดูแลตัวเองไม่ให้เป็นการต่อคนอื่น ตอนนั้นก็มีคนตาบอดเข้าไปชวนลุงออกมาเรียนนวด ลุงแกก็ตัดสินใจอยู่นาน จนในที่สุดออกมาเรียนนวดด้วยความตั้งใจจนปัจจุบันนี้ลุงเป็นครูสอนนวดให้กับคนตาบอดไปหลายรุ่น จบไปประกอบอาชีพ และมีร้านนวดเป็นของตัวเองก็หลายคน นอกจากจะไม่เป็นภาระกับใครแล้ว ลุงยังทำประโยชน์ต่อคนอื่นต่อสังคมอีกด้วย

ลุงเล่าด้วยความภูมิใจว่า เมื่อก่อนตอนตาบอดอยู่กับบ้านเดินไปไหนมาไหนคนก็ตะโกนเรียก **“จะไปไหน...ไ้บอด”** ลุงฟังแล้วไม่รู้จะโต้ตอบว่าอะไร ได้แต่รู้สึกน้อยใจ ซึ่งผิดกับทุกวันนี้ อย่างหน้ามือเป็นหลังมือเลยที่เดียว ทุกวันนี้ลุงเดินไปไหนมาไหน คนจะทักว่า **“อาจารย์...จะไปไหนครับ”** คนเรียกลุงว่า “อาจารย์” เพราะลุงเป็นอาจารย์สอนนวด ลุงรู้สึกภูมิใจในตัวเองอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี

“ลุงคะ...ทำไม ต้องค้นหาคนตาบอดล่ะคะ ในเมื่อลุงเองก็อยู่สบายมีร้านอาหารเป็นของตัวเองแล้ว”

ฉันตั้งคำถามกับลุงด้วยความอยากรู้ อยากรู้เห็น ...ลุงคงนึกในใจว่า แหม! ถามอะไรง่าย ๆ ลุงเริ่มต้นเล่าด้วยน้ำเสียงโทนต่ำบ่งบอกถึงความเคร่งขรึมเอาจริงเอางี้...

ในความเป็นจริง ต้องยอมรับว่า คนตาบอดไม่ได้มีโอกาสที่จะทำหรือเป็นแบบลุงทุกคน ยังมีที่ต้อยกว่ามาก และยังไม่ได้รับโอกาสอะไรเลยก็มี ที่อยู่ในบ้าน ที่ยังไม่ได้ออกมาสู่สังคมอีกจำนวนมาก ลุงสบายแล้วก็จริง แต่ลุงก็อยากจะช่วยเหลือคนตาบอดอื่นๆที่เขายังไม่มีโอกาส ลุงอยากให้เขาออกมาสู่สังคม

ภายนอก ให้เขาได้มีโอกาสที่ดีเหมือนกับลุง

ลุงจิตใจงามจริงๆ เหมือนกับคนตาบอดหลายๆ คนที่ฉันเคยพบ

ลุงเล่าว่า คนตาบอดที่เรียนนวด จะได้รับการสั่งสอนมาจากครูบาอาจารย์เหมือนเป็นการสั่งสอนเชิงคุณธรรมกำกับอาชีพว่า

“หากตัวเองได้รับความสุขสบายในชีวิตแล้ว อย่าลืมหันไปมองคนตาบอด กลับไปช่วยเหลือคนตาบอดอื่นๆ ที่ยังต้อยโอกาสให้มีโอกาสเหมือนกับเรา...” อืม!!!

ประโยคที่ลุงพูดฉันก็เคยได้ยินคำจากคนตาบอดหลายๆ คนมาเหมือนกัน แสดงว่าการสอนอาชีพให้กับคนตาบอด อาจารย์ที่สอนนวดจะสอนเรื่องความมีน้ำใจ ความเป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ น่าจะเรียกได้ว่าเป็นการสอนแบบ **“ความรู้คู่คุณธรรม”** ไปด้วย จริงๆ

ลุงคะ... ถ้าอย่างนั้น เรามาคุยเรื่องขั้นตอนการค้นหาคนตาบอดออกมาสู่สังคม ว่ามีขั้นตอนอย่างไรทำอะไรก่อนหลัง ลุงใช้กุศโลบาย หรืออุบายอย่างไรบ้างคะ

ไอ้...กุศโลบายเนี่ยก็พอได้ใช้อยู่หรอก แต่... กลอุบายอะไรเนี่ย! ฟังดูมันเหมือนพวกเจ้าเล่ห์อย่างไรไม่รู้ นะอีหนู เฮ้อๆ

ขอภัยจะลุง หนูดูครมมากไปหน่อย

ว่าแล้ว ลุงก็ตั้งท่าเตรียมจะเล่า เตรียมถ่ายทอดประสบการณ์อย่างตั้งอกตั้งใจ เอ้า! ลุงขำ
หายใจลึกๆ ค่อยๆ เล่าจะดี เดี่ยวจะเหนื่อย เพราะลุงเป็น ผสว. (ผู้สูงวัย) แล้ว หนึ่ง...สอง...สาม.
เริ่มเลยคะ

ต้องรู้แหล่งข้อมูลที่จะค้นหาคนตาบอด

ก่อนอื่นเราต้องหาข้อมูลก่อนว่า **“มีข้อมูลของคนตาบอดในจังหวัดของเราที่ไหน”** ไม่ใช่ว่าอยู่ๆ จะลงไปเดินหาตามหมู่บ้าน วิธีอย่างนั้นคงจะเสียงและเสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายมากด้วย ทำอะไรมันต้องใช้ปัญญาอะอีหนู...

จะลุงจะ...ใช้ปัญญาจะ

ข้อมูลที่ว่าคนตาบอดมีที่อยู่ที่ไหนบ้าง อยู่หมู่บ้านไหน เลขที่บ้านอะไร ซึ่งข้อมูลพวกนี้เราก็จะไปขอกับหน่วยงานราชการที่เขาทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งก็มีหลายหน่วยงานที่มีข้อมูลนะ อย่างเช่น

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ (สสอ.) เทศบาล ศูนย์การศึกษาพิเศษ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือตามงานแสดงนิทรรศการของคนพิการ

หรืออีกทางหนึ่งก็คือ ส่งแบบสอบถามไปให้องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่อยู่ในจังหวัดเป็นคนช่วยส่งแบบสอบถามไปหาคนพิการโดยตรงเพราะอบต.จะมีข้อมูลคนพิการอยู่ ซึ่งแบบสอบถามที่ให้กรอกก็จะมีชื่อที่อยู่ เพศ อายุ ความต้องการที่อยากให้ช่วยเหลือ ซึ่งก็พบว่าวิธีการนี้ได้ผลบ้าง ไม่ได้ผลบ้าง ส่งแบบสอบถามแล้วไม่ได้รับตอบกลับมาอาจเพราะข้อผิดพลาดบางอย่างเช่น ไม่ได้แจ้งชื่อที่อยู่ให้เขาส่งกลับมา หรือบ้านเลขที่ไม่ตรง หรือเขาไม่ยอมตอบกลับมา หรือตอบกลับมาแล้วข้อมูลที่กรอกก็ไม่สมบูรณ์

วิธีการที่ลุงใช้ก็คือ ไปขอรายชื่อจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ซึ่งจะรวบรวมข้อมูลคนพิการทุกประเภทในจังหวัดเอาไว้

“ถ้างั้น ตัวเราเองก็ต้องเป็นที่หูตากว้างขวาง รอบรู้เรื่องข้อมูลข่าวสารนะสิคะ ถึงจะรู้ว่ามืองค์กรไหนเกี่ยวข้องกับคนพิการบ้าง”

อ้อ! แนนอน ลุงชอบติดตามข่าวสาร ลุงฟังวิทยุทุกวัน ตื่นเข้ามาก็ต้องฟังก่อนจะได้รู้ว่าโลกเขาเป็นอย่างไร อีกอย่างก็ต้องทำตัวให้เป็นที่รู้จักในสังคมบ้าง เช่น บางครั้งเราก็ต้องไปร่วมประชุมกับองค์กรที่เขาจัดประชุม พูดคุยกับวงพูดคุยอื่นๆ พาคนตาบอดที่เป็นหมอนวดไปร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น หรือการเข้าไปแนะนำตัวรู้จักผู้หลัก ผู้ใหญ่ นักธุรกิจ นักการเมืองในพื้นที่

จังหวัดที่เราอยู่ ใครเป็นใคร ใครใหญ่ในพื้นที่เราต้องรู้จักเขาไว้ เป็นการประชาสัมพันธ์ตัวเอง เป็นการปรากฏตัวต่อสาธารณชนให้สังคมรู้ว่าเรามีเราอยู่ ไม่ใช่อยู่แต่ในสังคมของตัวเอง ต้องรู้เท่ารู้ทันคน รู้เท่ารู้ทันสถานการณ์บ้านเมือง ชาวสังคม ที่สำคัญเราต้องกล้า...กล้าที่จะออกไปแสดงตัวต่อสังคม ด้วย เราแค่ตามยอดเราไม่ได้ทำอะไรผิด เราต้องกล้า เราต้องอยู่ในสังคมเหมือนคนปกติอื่นๆ

ลุงพูดเสียงดังเชียว ประมาณว่า ไอ้นี้ถามโง่ๆ นึกว่าตามยอดแล้วจะไม่ต้องสังคมเลยหรือไง แหม...ลุงขา หนูไม่ได้หมายความว่านั่น จ๊ะจ๊ะ ลุงใหญ่...จ๊ะ

ขั้นตอนการไปติดต่อหน่วยงาน

ขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ข้ามไปไม่ได้ (แม้แต่จะคิด) !!!!

ลุงเล่าถึงประสบการณ์ใหม่เมื่อหลายปีที่แล้ว ครั้งยังเป็นมือใหม่หัดขับในเรื่องการติดต่อประสานงาน

ข้อมูลคนพิการจาก พมจ. ที่ว่า แต่ก่อนลุงไปขอว่าจะได้มาก็ยาก ลุงต้องไปติดต่ออยู่หลายครั้ง เพราะตอนนั้นเขาไม่รู้จักลุง ว่าลุงเป็นใคร มาจากไหน จะเอาข้อมูลไปทำไม ลุงก็พยายามชี้แจงอย่างเป็นเหตุเป็นผล ถึงที่มาที่ไป

หนูเคยได้ยินนะจะลุงว่า บางพื้นที่ที่รู้จักผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรู้จักคนใหญ่คนโตในจังหวัด ก็ขอให้ท่านออกหนังสือเป็นใบเบิกทางให้ไปติดต่อ แหม! ขั้นตอนนี้น่าจะได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์แต่ต้องใหญ่จริงๆ จึงจะทำได้แบบนี้ได้ ลุงว่าจริงมั๊ยคะ

จริงจะ ต้องใหญ่เหมือนลุงนี้ ใหญ่ไม่ใหญ่เดินไปไหนคนต้องหลีกทางให้ลุงนะ ฮีๆ

โอ้โห! ลุงแหมมากจะ

ตอนนี้เท่าที่ลุงได้ฟังจากพื้นที่อื่น วิธีการเข้าไปขอข้อมูลที่ใช้มากที่สุด คือ **การเข้าไปขอข้อมูลด้วยตัวเอง** แต่ผลที่พบคือ ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เช่น ไปติดต่อแล้ว เขาบอกว่าไม่ว่าง เขาไม่ให้ข้อมูลเพราะเขาไม่รู้ว่าเราจะขอข้อมูลไปทำอะไร เหตุผลที่ไม่ให้ข้อมูลก็มีต่างกันไปตามๆ นานๆ สาเหตุน่าจะเป็นคนตาบอดที่เข้าไปติดต่อกับหน่วยงานนั้น ยังขาดกระบวนการและขั้นตอนในการเข้าไปติดต่อ

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ลุงอยากจะฝาก และแนะนำวิธีการไปติดต่อกับหน่วยงานราชการ ซึ่งวิธีนี้ใช้กับการติดต่อกับหน่วยงานอื่นได้ด้วย ติดต่อได้ทุกเรื่องทุกงาน

วิธีการขั้นตอนนี้ ลุงเล่าเหมือนประหนึ่งว่าจะเป็นการเผยเคล็ดลับวิชาของแก่ให้โลกรู้ว่า วิธีนี้หากมีการเตรียมการดีละก็ ...รับรองสำเร็จ ลองมาฟังดูค่ะ เอ้า! ลุงขา เชิญว่าไปค่ะ

เตรียมเอกสาร ข้อมูล

ต้องหาข้อมูลก่อนว่าเราจะไปติดต่อเรื่องนั้นๆ กับใคร อยู่ที่หน่วยงานไหน ส่วนไหน เตรียมเอกสารให้พร้อม เช่น หนังสือแนะนำตัว อาจะขอจากสมาคมคนตาบอด หรือขอให้หน่วยงานในจังหวัดรับรอง เช่น หนังสือรับรองจากผู้ว่าราชการจังหวัด อบต. หรือ อบจ. ก็ได้ เตรียมเรื่องที่จะไปติดต่อ ติดต่อเรื่องอะไร บอกวัตถุประสงค์ของเราให้ชัดเจน เตรียมข้อมูลคำพูดที่จะไปพูดคุยอธิบาย ว่าเราจะขอข้อมูลไปทำอะไร เพื่อไปค้นหาคนตาบอดออกมาสู่สังคม เพื่อช่วยเหลือคนตาบอด อะไรก็ว่าไป ถ้ามีผลงานที่เราได้ทำมาแล้ว เป็นเอกสาร ภาพถ่ายไปโชว์ด้วยก็จะดีมาก

เตรียมการโทรศัพท์ไปประสานนัดหมายล่วงหน้าก่อน ตามมารยาทที่ควรปฏิบัติและเพื่อกันพลาดค่ะ

เตรียมตัวเอง

เตรียมการแต่งตัวต้องสุภาพ สะอาด เรียบร้อย
เตรียมใจ ต้องใจเย็น สุขุม มีบุคลิกน่าเชื่อถือ
เตรียมการ โทร.ไปนัดหมายล่วงหน้า (กันพลาด)
เตรียมการเดินทาง ใครจะพาไป ไปอย่างไร

การปฏิบัติระหว่างพูดคุย

ต้องเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน
ต้องพูดจาสุภาพ
ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ สุขุม
ต้องเป็นผู้รับฟังที่ดี พูดโต้ตอบตามจังหวะที่ควรพูด ฟังคำแนะนำ ฟังข้อมูลให้มากที่สุด
ต้องเป็นผู้พูดที่ดี ชักถาม โต้ตอบตามสมควร ถามในเรื่องที่ไม่เข้าใจ แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนตามความเป็นจริง

การปฏิบัติหลังพูดคุยแล้ว

เมื่อได้งานตามที่เราคาดหวังแล้ว เมื่อกลับมา ควรโทร.ไปขอบคุณที่เขาช่วยเหลือเรา และเมื่อเขาช่วยเหลืออะไรเรามา เราก็ต้องทำงานนั้นด้วยความจริงใจ ตั้งใจ เช่น หากเขาให้ความช่วยเหลือเป็นงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานมา เราก็ต้องรายงานผลการดำเนินงานให้เขาทราบเป็นระยะ และหมั่นปรึกษาพูดคุยกับเขาบ่อยๆ เป็นการแสดงความจริงใจ การให้เกียรติกับเขา ที่สำคัญ หากมีเรื่องเงินเรื่องงบประมาณเข้ามาเกี่ยวเราต้องทำบัญชีให้เขาทราบเสมอเพื่อแสดงความโปร่งใส

เป็นอย่างไรบ้างคะ ฟังแล้วลองกลับมามองดูว่า วิธีการขั้นตอนที่ลู่แล้วเหมือนกับที่เราเคยทำหรือไม่ ขาดตกบกพร่องขั้นตอนไหนบ้าง หากยังขาดอยู่อย่าลืมเติมเต็มให้กับตัวเองด้วยนะคะ ทุกขั้นตอนสำคัญควรเตรียมการไม่ให้เกิดตกบกพร่องแม้แต่ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเลยทีเดียว

หากได้เตรียมการทั้ง “ก่อนปฏิบัติการ ระหว่างปฏิบัติการ และหลังปฏิบัติการ” รับรองผล “จะทำการสิ่งใดก็ได้ผล” ค่ะ

หลังจากไปติดต่อขอข้อมูลและได้รับความอนุเคราะห์แล้ว สิ่งที่ต้องทำต่อไปคือ การไปเอาข้อมูล บางพื้นที่ไปคัดลอกด้วยตัวเอง บางพื้นที่ให้คนช่วยไปคัดข้อมูลให้ เช่น จ้างอาสาสมัคร นักศึกษาช่วยไปคัดลอก หรือบางพื้นที่ก็ไม่ต้องจ้างมีคนที่เต็มใจช่วย บางพื้นที่ทางเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้นก็จัดการคัดลอกมาให้เบ็ดเสร็จเลยด้วยความมีน้ำใจ สาธุ....ช่างมีน้ำใจงาม

ขั้นตอนที่ ๓ การจัดการกับข้อมูล

“เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว มาจัดการอย่างไรต่อจ๊ะลุง”

ข้อมูลที่ได้มาบางครั้งก็ไม่มีคุณสมบัติหรือกะหนุ อย่างเช่น ไม่มีเลขที่บ้าน ไม่มีวันเดือนปีเกิด หรือบางครั้งลงไปดูลงไปสำรวจตามข้อมูลแล้วก็พบว่าความเป็นจริงกับข้อมูลไม่ตรงกัน...แหม! ไม่รู้ยังไง

ลุงเล่าติดตลกต่อไปว่า

บางทีในข้อมูลระบุว่า เป็นนางสาวนะอีหนู ลุงก็นึกว่ายังเอ๊าะๆ อายุประมาณ ๒๐ ปีหน่อยๆ อะไรงี้เนี่ย แต่ที่ไหนได้ พอเจอตัวจริงเสียงจริงอายุปาเข้าไป ๖๐ กว่าแล้ว เอ้อๆ

แหม! ลุงขา หนูว่าข้อมูลเขาตรงกับความเป็นจริงนะคะ คนเป็นนางสาวก็ใช้ว่าจะอายุน้อยทุกคน เขาไม่ผิดหรอกคะ แต่ลุงนั่นแหละผิด ผิดที่คิดผัดใจคะลุง อีๆ

เล่าต่อดีกว่าคะลุงขา

เอ้า!!! เล่าก็เล่าจ๊ะ

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้มาก็ควรนำมาจัดแยกประเภทของคณพิกการ จัดเฉพาะคณพิกการที่ตาบอด และมีข้อมูลที่อยู่ทีสมบุรณ์ เช่น มีบ้านเลขที่ชัดเจนว่าอยู่ที่ไหนแล้วนำมาจัดเป็นกลุ่ม เพื่อจะได้วางแผนการลงพื้นที่ค้นหาได้เป็นระบบและได้ผล รวมถึงการให้ความช่วยเหลือตามกลุ่มอายุให้เหมาะสม เช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มที่อยู่ในช่วงที่ฝึกอาชีพได้ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคณพิกการซ้ำซ้อน ซึ่งการให้ความช่วยเหลือแต่ละกลุ่มก็จะแตกต่างกันไป

พูดถึงขั้นตอนนี้ฉันได้ยินแกนนำคนตาบอดบางพื้นที่เขามีวิธีการจัดการกับข้อมูล เช่น คัดรายชื่อคนที่อยู่ในช่วงของการฝึกอาชีพ (อายุ ๑๗ ปีขึ้นไป) ส่วนที่อยู่ในวัยเรียนก็จะประสานและส่งไปที่ศูนย์การศึกษาพิเศษต่อไป

ขั้นตอนต่อไปจะจ๊ะลุง...ฉันเร่งให้ลุงเล่าเพราะกำลังถึงขั้นตอนสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ

เดี๋ยวก่อน ขอน้ำให้ลุงสักแก้วก่อน ชักคอกแห้งแล้ว เดี่ยวจะเล่าไม่สิ้น

หลังจากได้น้ำชาร้อนหนึ่งจอก ท่านลุง เอ้ย! ลุงจุ่นท่านก็ว่าของท่านต่อ

การเลือกพื้นที่ที่จะไปค้นหาคนตาบอด

เมื่อจัดกลุ่มคนตาบอดแล้ว ก็วางแผนวางวิธีการในการไปค้นหา โดยขั้นตอนต้องเลือกพื้นที่ที่จะลงไปค้นหา

การวางแผนที่ดีในการเลือกพื้นที่มีประโยชน์ตรงที่จะช่วยให้การเดินทางไม่วกวน ง่ายสะดวกในการเดินทาง หากมีการเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมจะช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการติดต่อและการเดินทาง ก็จะเหลือพื้นที่ใกล้เคียงๆ ในส่วนนี้ลุงจะใช้วิธีส่งแบบสอบถาม ส่งไปทุกกลุ่มความต้องการ ลุงจะไม่เน้นลงพื้นที่จนกว่าจะได้รับแบบตอบรับ เมื่อได้แบบตอบรับมาก็มาคัดแยกอีกครั้ง ญาติคนตาบอดบางรายก็ส่งแบบตอบรับมาว่าคนตาบอด ได้เสียชีวิตไปแล้วก็มี ตรงนี้ก็ทำให้รู้ข้อมูล และไม่ต้องเสียเวลาลงไปอีก”

เกี่ยวกับเรื่องนี้ฉันเคยได้ฟังมาว่า ในบางพื้นที่เมื่อได้ชื่อและที่อยู่ของคนที่ต้องการแล้วก็ลงพื้นที่รอบๆ ใกล้ๆ ก่อน เพื่อประหยัดค่าเดินทาง

สำหรับเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่เพื่อค้นหาคนตาบอด ลุงจะสรุปตามประสบการณ์ที่ได้ทำให้เห็นว่า มีหลายเกณฑ์ด้วยกัน ส่วนพื้นที่ไหนจะเลือกใช้เกณฑ์ใดนั้นก็แล้วแต่ความเหมาะสม ลองมาดูว่าจะเลือกใช้เกณฑ์ไหนดี

เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ที่จะไปค้นหาคนตาบอด

- เลือกพื้นที่ที่มีคนตาบอดอยู่จำนวนมาก ลงไปครั้งหนึ่งก็เจอกันหลายคน
- เลือกพื้นที่ที่มีคนช่วย เช่น นักการเมืองในท้องถิ่นที่ประสานกับผู้นำชุมชน (เหมาะสำหรับพื้นที่ที่รู้จักกับผู้นำผู้ใหญ่ในจังหวัด)
- เลือกพื้นที่ที่มีความคุ้นเคย จะได้พูดคุยกันได้สะดวก
- เลือกพื้นที่โดยถือหลักให้โอกาสคนที่ยังด้อยโอกาส
- เลือกพื้นที่ตัวเอง ทำงานได้สะดวก
- เลือกพื้นที่ที่ อบอุ่นให้ความร่วมมือ เจ้าของที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สบายขึ้นตั้งเยอะ
- เลือกพื้นที่ตามภูมิศาสตร์ (เส้นทางผ่าน) กรณีนี้ถือความสะดวกในการเดินทาง

เลือกพื้นที่ที่มีหน่วยงานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ที่ช่วยทำในเรื่องข้อมูลและเอกสาร (แบบนี้ต้องรู้จักเข้าถึงกับหน่วยงานราชการเป็นอย่างดี) ถือเป็นวิธีการทำงานที่ดี
เลือกพื้นที่ที่ติดต่อกันเพราะเดินทางโดยรถประจำทาง แล้วแต่ความสะดวก
เลือกพื้นที่ที่เดินทางสะดวก ไม่แน่นปริมาณ เพราะไม่มีรถส่วนตัว
เลือกพื้นที่ที่ใกล้ตัวเมืองเพราะจำกัดเรื่องงบประมาณการเดินทาง

ชอบแบบไหน แบบไหนเหมาะกับเราก็เลือกใช้กันนะเจ้าคะ ทั้งนี้ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายกับเวลาที่เรามีอยู่ รวมถึงคนที่เราจะพาเราไปด้วยคะ

“เมื่อเลือกกลุ่มเป้าหมาย เลือกพื้นที่แล้ว ก่อนลงพื้นที่เราต้องทำอะไรก่อนหรือเปล่าคะลุง”

แหม! ก็ต้องทำอยู่แล้ว นี่หากเป็นภาษาของการจัดการความรู้ ขั้นตอนที่เราเรียกว่าเป็นการจัดการความรู้ก่อนทำเซียวนะ พูดแล้วจะหาว่าลุงนี่ผ่านการฝึกอบรมแกนนำเรื่อง การจัดการความรู้มาแล้ว ลุงนะไม่ใช่ซีไก่อนะ

พูดถึงเรื่อง “การจัดการความรู้” นะคะลุงขา เท่าที่ลุงเล่ามาเนี่ยกระบวนการ ขั้นตอนในการทำแต่ละเรื่องหนูเห็นว่าหากเราใช้หลักการในการจัดการความรู้ คือ การปฏิบัติการ “ก่อนทำ ระหว่างทำ หลังทำ” มาใช้ในการทำงานเนี่ย หนูคิดว่ามันสำเร็จไปแล้วกว่าครึ่งเลยนะคะ มันเป็น “กระบวนการทำงานที่ใช้ปัญญา” ลุงว่าจริงมั๊ยจ๊ะ

ใช่แล้วอ๊หนู...นี่แหละทุกวันนี้ลุงจะทำอะไร ลุงก็ได้หลักการนี้แหละทำงาน มันเยี่ยมมากเลย

แล้ว...ก่อนลงไปพื้นที่จะต้องมีการเบิกทาง หรือร่ายมนต์เล่นของอะไรก่อนมั๊ยจ๊ะลุง
อ๊หนู...ไม่ต้องถึงกับเล่นของอะไรหรอก “การจัดการ” สำคัญ จะทำอะไรต้องวางแผนจัดการก่อนทำ

น้าน!!! ลุงใช้หลัก “การจัดการความรู้” อีกรแล้ว

เออสิ...ของเขาดีจริงๆ นะ ยิ่งกว่าเล่นของร่ายมนต์อะไรนั่นเสียอีก

อยากฟังต่อมั๊ยละ?

ฟังสิจ๊ะลุงจำ เชิญต่อเลยจ๊ะ หรือจะพักก่อนดีจ๊ะ

ไม่หรอกจ๊ะ ลุงไฟแรงอยากระบาย อยากนำเสนอ!!!

น้าน!!! ลุงแนว ไม่ใช่เด็กแนวนะคะ แต่ก็แนวๆ เดียวกันนั่นแหละ

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดการก่อนลงพื้นที่

การจัดการก่อนลงพื้นที่ เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญมาก ต้องมีการจัดการก่อนล่วงหน้า เพื่อไม่ให้เกิดการเสียเวลาหรือเสียเที่ยวในการลงไปแต่ละ อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลตามที่คาดหวังไว้มากที่สุด เรียกว่า ได้ทั้ง “การประหยัดและได้ทั้งประโยชน์” มากด้วย

เรื่องที่ต้องจัดการก่อนลงพื้นที่

ประชาสัมพันธ์ ผ่านวิทยุชุมชน ใช้สื่อในท้องถิ่น หอกระจายข่าว ว่าวันไหนมีการลงพื้นที่ มาพบคนตาบอด คนตาบอดที่ลงไปเป็นใคร ทำอะไรที่ไหน มาพบเพื่ออะไร เป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนตาบอดรู้จักเราก่อน ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าคนตาบอดที่เป็นนักจัดรายการวิทยุ จะได้เปรียบเวลาลงพื้นที่เพราะมีคนรู้จักทำให้เกิดความเชื่อถือระดับหนึ่ง

กรณีที่ต้องไปติดต่อที่บ้านของคนตาบอด หากไม่รู้ที่ตั้งของบ้านตามเลขที่บ้าน ให้ขอรายละเอียดที่ไปรษณีย์

กรณีไปติดต่อคนตาบอดด้วยตัวเอง

ติดต่อประสานกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สาธารณสุขอำเภอ อื่นๆ ที่เรารู้จัก โดยอาจจะทำเป็นหนังสือแจ้งไป หรือโทรศัพท์ไปแจ้งว่าเราจะลงไปค้นหาคนตาบอด เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต สื่อสารให้เขาเข้าใจรายละเอียด เพื่อเขาจะได้เตรียมการช่วยเหลือ และอยากจะช่วยเหลือเรา

เตรียมทีมงานกันเอง ใครไปบ้าง ใครจะต้องทำหน้าที่อะไร ใครจะต้องพูดอะไร วางแผนก่อนว่าจะทำอะไรก่อนหลัง เตรียมกับผู้ช่วยที่เป็นคนตาดี ถ้าแถมด้วยหน้าตาดีอีกอย่างละก็เยี่ยมแจ่มล่ะ (คนสวยเลือกได้...)

เตรียมข้อมูล เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสมาคมคนตาบอดในระดับจังหวัด ระดับประเทศ สวัสดิการคนตาบอด การทำอาชีพ สิทธิประโยชน์ที่คนตาบอดควรจะได้รับ ต้องรู้ข้อมูลเหล่านี้อย่างถ่องแท้และสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน

เตรียมอุปกรณ์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อถือความจงใจให้กับคนตาบอด และญาติ เช่น หนังสือเสียง ไม้เท้าขาว โทรศัพท์มือถือ หรืออื่นๆ ที่เป็นสิ่งจูงใจให้คนตาบอดอยากออกมาสู่สังคม

การวางแผนการเดินทาง จะเดินทางด้วยพาหนะอะไร จะลงพื้นที่ไหนก่อน อาจจะลงพื้นที่ใกล้ก่อนแล้วขยับมาลงพื้นที่ไกล เพื่อช่วยการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางก็ได้ เรื่องนี้ก็แล้วแต่การวางแผน

กรณีไปติดต่อค้นหาคนตาบอดผ่าน อบต.

ทำหนังสือให้ติดต่อ อบต. ขอความอนุเคราะห์ให้ อบต.นำคนตาบอดมารวมกัน จัดเวทีพูดคุย โดยรูปแบบการพูดคุยเป็นกันเอง รู้เรื่องสวัสดิการ รู้เรื่องอาชีพ เอางานจริงเรื่องนัดไปโชว์

“ลุงคะ แล้วลุงลงไปที่บ้านคนตาบอดอย่างไร ใครพาลงไปคะ”

ลุงก็ใช้รถส่วนตัว จ้างคนขับ ซึ่งคนขับรถก็จะช่วยถ่ายรูป หรือช่วยกรอกเอกสารได้ แต่พื้นที่อื่นเท่าที่ลุงทราบก็จะมีวิธีการลงพื้นที่แตกต่างกันไปตามความสะดวกหรือตามปัจจัยที่มีอยู่ เช่น **ลงพื้นที่กับหน่วยงานราชการที่เขาลงประจำอยู่แล้ว** เช่น พมจ. สาธารณสุข จังหวัด จะได้อาศัยให้เขาช่วยเรื่องกรอกข้อมูลให้ด้วย บางที่ก็ให้ ญาติ พาไป

อย่ารู้ค่ะว่า เมื่อเราไปถึงบ้านคนตาบอดแล้ว เจอญาติคนตาบอดแล้ว เจอคนตาบอดแล้ว.. แล้วจะอย่างไรต่อคะลุงขา หนูเคยได้ยินเขาบอกว่าขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญมาก อีกทั้งยากด้วย ลุงคิดว่าอย่างไรคะ

จะว่ายากก็ยากอยู่หรืออีกหนู แต่มันอยู่ที่ใจ อยู่ที่ความตั้งใจ ความจริงใจของเรา ถึงเป็นเรื่องยาก แต่ไม่หนักหนาอะไร หากเราพยายาม มันก็ต้องมีทางจนได้ละจ๊ะ ลุงไม่เคยท้อเลย ความยากเป็นสิ่งที่ท้าทายเรา เป็นโจทย์ให้เราต้องคิดต้องจัดการต่อทั้งนั้นแหละ เราทำงานเราก็ต้องมีความสุขในการทำงาน จริงๆนะ ทุกวันนี้ลุงทำงานลุงก็มีความสุข

ดีจังเลยคะลุงขา... ลุงพูดอย่างนี้เป็นการสร้างกำลังใจให้กับลูกๆ หลานๆ คนที่มีความตั้งใจในการทำงานได้มากเลยทีเดียวนะ ฟังแล้วมีความสุขมีกำลังใจมากเลยคะ

ขั้นตอนต่อไปนี้นะ เป็นการลงภาคสนามเจอของจริงตัวเป็นๆ เลยเชียวนะแหละ
ตื่นเต้นๆ!!!

การสร้างความเชื่อถือให้กับผู้ปกครองและญาติ คนตาบอด

ลุงบอกว่าการไปพบคนตาบอดและครอบครัวของคนตาบอด บางบ้านที่ต้องเจอเป็นด่านแรกเลยคือ “สุนัข” หรือ “หมา” เราดีๆ นี่แหละ โอ้ย! มันช่างเห่า เราต้องส่งเสียงเข้าไปก่อน ส่งเสียงให้ดังกว่ามันนะ ไม่งั้นมันไม่หยุด

ลุงขา ที่ลุงเล่ามาเนี่ย ไอ้เรื่องหมาเนี่ยนะจะให้หนูขาหรือเคียดดีคะลุง

ข่าอะไรละ (วะ)...เคยวิ่งป่าราบมาแล้ว (โวย)

เสียงลุงชักเริ่มมีอาการ สงบปากไว้ก่อนดีกว่าเรา ขึ้นไปเหย่ลุงแก่มาก เดี่ยวจะอดไม่รู้ของดีกัน

ลุงเล่าต่อว่า...ของจริงมีปัญหาอุปสรรคมากมาย ไม่มีใครยอมให้ลูกหลานออกมาง่าย ๆ ถึง

จะพิการตาบอดก็เถอะ ถ้าเป็นลูกสาวยังไม่อยากให้ออกมา เพราะเป็นห่วงกลัวโดนหลอก ถ้าเป็นลูกชายก็กลัวเรื่องความปลอดภัย ผู้ปกครองมีทัศนคติว่า ตัวเองเลี้ยงลูกได้ โดยลืมนึกว่าต่อไปหากไม่มีพ่อแม่ดูแล ลูกจะอยู่อย่างไร อีกทั้งถ้าจะให้ลูกออกมาก็กลัวชาวบ้านอื่นเขาจะดูถูกว่าเลี้ยงลูกไม่ได้ หรือมีประเภทที่ว่าฐานะดีอยู่แล้ว ชาตินี้อย่างไรลูกก็ไม่อดตาย (โถ..คนรวย)

ลุงเล่าด้วยเสียงราบเรียบ เหมือนจะเหนื่อยอย่างนั้นแหละ...

เปล่าหรือ...ลุงเหนื่อยกับขั้นตอนนี้ต่างหาก

จะลุง...เชิญเล่าต่อเลยจ้า หรือจะพักก่อนม๊ายจี

ไม่หรือ...ลุงภูมิใจเสนอ

นอกจากปัญหาทางด้านผู้ปกครองของคนตาบอดแล้ว ปัญหาทางด้านของคนตาบอดเองก็มี เช่น คนตาบอดไม่ยอมออกมา กลัว ไม่มั่นใจ บางคนก็ชอบสบาย อยากอยู่บ้าน บางคนบอกว่าไปร้องเพลงก็เลี้ยงตัวเองได้แล้วไม่ต้องมาเรียนหมวดให้เสียเวลา เรื่องนี้ก็นานาจิตตัง

แต่..ก็มีคนตาบอดที่ดีนั้นอยากออกมาสู่สังคมก็มีมาก

กลับมาที่เรื่อง การไปพบคนตาบอดและญาติแต่ละครั้ง บางครั้งก็ได้รับการต้อนรับ บางครั้งก็โดนไล่ตะเพิด หรือมีแม่กระทั่งว่าไม่ยอมรับว่ามีคนตาบอดอยู่ในบ้าน พาถูกไปแอบไปซ่อนตัวไว้ก็มี ดังนั้น การเข้ามว้ยกับญาติหรือผู้ปกครองคนตาบอดต้องมีเทคนิคชั้นสูงพอสมควร ซึ่งก็แต่ละเรื่องอย่างนี้ ใครจะเชื่อถือกันง่าย ๆ ก็ขึ้นอยู่กับว่าเราจะมีการอย่างไรที่แสดงว่า เรามีความตั้งใจ มีความจริงใจที่จะช่วยเหลือเขาจริง ๆ การสร้างความเชื่อถือ ความศรัทธา ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ บางครั้งต้องสร้างเป็นปี หรือหลาย ๆ ปี กว่าจะไว้เนื้อเชื่อใจกัน

“แล้ว ทำอย่างไรถึงจะทำให้เขาต้อนรับ และพูดคุยกับเราดี ๆ ละคะลุง”

ลุงบอกว่ามันก็ต้องมีเทคนิค ไม่ใช่อยู่ๆ เดินดูๆ เข้าไป อาศัยที่ว่าเรามีความตั้งใจจริง จึงทำให้เรามีความพยายาม อดทน ไม่ย่อท้อ

ก่อนลงพื้นที่ เวลาเราไปพบใคร ถ้าเรามีนามบัตรไปแนะนำตัวด้วย มันจะดูน่าเชื่อถือ

“ถ้าไม่เชื่อว่าผมเป็นใคร สามารถติดต่อได้ที่นี้ ตามหมายเลขโทรศัพท์ที่ปรากฏนี่นะครับ...”

ลุงทำเสียงหนุ่มขึ้นมาเลยเชียว

“เจ็งมากคะ แล้วไงต่อละคะลุงขา” ฉันทักลุงต่อไปเรื่อยๆ

ถ้ามีบัตรประจำตัวคนพิการจากสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย หรือมีหนังสือจากหน่วยงานราชการจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือได้มาก เพราะชาวบ้านจะกลัวว่าเราจะไปหลอกเขา ยิ่งถ้ามีตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปด้วย เขาจะช่วยยืนยันให้เราได้ จะช่วยตอบข้อสงสัยให้กับคนตาบอดและญาติได้ ก็จะช่วยสร้างความเชื่อใจให้เขาได้มาก

ลุงจุ่นเล่าด้วยน้ำเสียงที่ซักจะดังขึ้นเรื่อยๆ เหมือนกำลังได้อารมณ์ (นี่แหละ “เรื่องเล่าเร้าพลัง” ของจริง) เล่าต่อจะลุง...ต่อไปเลยจ๊ะ อย่างงี้

ถ้าคนตาบอดเป็นผู้ขายลุงก็ให้แฟนลุงที่เขาไปด้วยเป็นคนพูดชี้แจงซักชวน เพราะเขาจะเสียงหวาน ๆ หน่อย แล้วลุงค่อยช่วยเสริม แต่ตอนนั้นลุงก็ไม่ได้บอกเขาว่าเราเป็นอะไรกัน บอกแค่ว่าเป็นผู้ติดตาม หรือบางครั้ง เราก็จะผลัดกันเล่า ผลัดกันถามให้เขาฟังด้วย เพื่อให้เขาคลายความสงสัย เช่น แฟนลุงจะถามว่า ไปแล้วทำอะไรบ้าง ไปแล้วจะกินอยู่หลับนอนอย่างไร ใครจะดูแล ลุงก็จะอธิบายให้ฟังทีละข้อ ๆ นี่ก็ถือว่าเป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง น้า!!!

อย่างไรก็ตาม การไปพบคนตาบอดที่อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครองก็ไม่ใช่ว่า ไปพบไป พูดคุยครั้งเดียวแล้วคนตาบอดจะออกมา บางคนลุ่มจุ่มแล้วว่า คนตาบอดบางคนเราไปหาเขาครั้ง สองครั้ง บางคนก็เข้าใจง่าย บางคนก็ยังไม่เข้าใจเรา บางคนเราต้องไปหาเขาถึง ๑๐ ครั้ง บางคน ต้องใช้ความพยายามแฉะเวียนไปถึง ๔-๕ ปี เขาถึงจะออกมา ต้องอาศัยเวลา ความต่อเนื่อง เพื่อ พิสูจน์ให้เขาเห็นความจริงใจ และความตั้งใจจริงของเรา

ฟังแล้วเอาใจช่วยค่ะ สู้ๆ ๗ ๗ ค่ะ

จากประสบการณ์ของลุง และจากที่ได้ยินได้ฟังจากคนอื่นจากพื้นที่อื่น ลุงคิดว่าน่าจะมี วิธีการสร้างความเชื่อถือให้กับคนตาบอดและญาติคนตาบอดอยู่นะ ซึ่งลุงก็พอจะจับเป็น “หลักการ” ได้

น้า! เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริงเชี่ยวชาญนะ ลุงนี่ยอดจริงๆ เลยคะ สามารถ มากๆ

นี่ชมใช่ไหมเนี่ย

เฮ้!...ชมสิจะลุง การทำอะไรแล้วนำมาคิดนำมาทบทวนและสร้างเป็นหลักเป็นความรู้ หรือ ที่ภาษาการจัดการความรู้เขาบอกว่า “ปฏิบัติแล้วสามารถมาจับเป็นหลักปฏิบัติสร้างเป็นหลัก ปฏิบัติ” ได้เนี่ยนะ ถือเป็นสุดยอดฝีมือเลยนะจ๊ะ ว่าไปเลยจ๊ะ หลักของลุงมีอะไรบ้าง

เฮอ! ฟังนะ จะเล่าแล้วนะ

วิธีการสร้างความเชื่อถือให้กับญาติ ผู้ปกครองคนตาบอด

ที่ได้ผลเร็วและดีที่สุดคือ **ไปกับหน่วยงานราชการ** พมจ. อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคคลที่ ผู้ปกครองคนตาบอดเชื่อถือ แต่ก็ยังมีปัญหาที่ว่าใครจะไปกับเราได้ทุกๆ ครั้ง

ที่ทำได้ตลอดเวลาและทุกวันคือ

การลงพื้นที่ด้วยตัวเอง ซึ่งก็ต้องหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ปกครองและญาติคนตาบอดศรัทธาและ เชื่อถือไว้วางใจเรา ซึ่งก็ต้องมีข้อปฏิบัติพอสมควร เช่น

ต้องแต่งตัวสะอาด ไม่มีกลิ่นตัว ที่สำคัญต้องไม่สูบบุหรี่เป็นอันขาด

ต้องสุภาพ กริยาท่าทางสุภาพ

พูดจาสุภาพมีทักษะในการพูด พูดแบบโน้มน้าวเป็น พูดแบบจูงใจได้ เรื่องนี้ก็เป็น ความสามารถเฉพาะตัว หากไม่เก่งก็ฝึกได้ค่ะ

มีเทคนิคในการพูด เช่น ทำให้เขาอุ่นใจว่ายังมีหน่วยงานที่ยังคอยช่วยเหลือ ทำให้เขาคิดว่าเขา สามารถทำงานอื่นๆ ได้ นอกจากอยู่บ้านเฉยๆ ออกมาสู่สังคมแล้วจะดีอย่างไร เช่น สร้างอาชีพ ลด รายจ่ายเพิ่มรายได้ และยกตัวอย่างตัวเองที่ออกมาสู่สังคม ทำงานเลี้ยงตัวเองและสามารถมี ครอบครัว อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีมากกว่าเดิม

มีเอกสารแนะนำตัวจากสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย หรือจากหน่วยงานราชการในจังหวัด

เข้าไปแนะนำตัว แสดงเจตนาอย่างชัดเจนบอกว่าจะมาช่วยคนตาบอดอย่างไร อธิบาย ให้เขาเข้าใจงานที่คนตาบอดทำ บางครั้งก็ยกตัวอย่างตัวเองเป็นตัวอย่างความสำเร็จ

นั่งคุยกันแบบธรรมชาติ ตามสภาพที่เป็นอยู่

มีของเล็กน้อยติดมือไปฝาก ซึ่งเป็นธรรมเนียมของคนไทยตั้งแต่ไหนแต่ไรมา เป็นการแสดงน้ำใจ ของที่นำไปฝากนี้เราอาจไม่ต้องซื้อหา อาจจะไปขอหลวงพ่ที่วัดก็ได้ ของที่คนมาทำบุญมีเยอะแยะเราไปขอหลวงพ่มาทำบุญต่ออีกทอดหนึ่งท่านคงมีเมตตาอยู่แล้ว เมื่อเป็นดังนี้แล้วเราควรผูกสัมพันธ์ไมตรีกับหลวงพ่เอาไว้

เราต้องสามารถชี้แจงสิทธิประโยชน์เบื้องต้น ให้กับคนตาบอดได้ว่าคนตาบอดมีสิทธิตามกฎหมายอะไรบ้าง

พาคนตาบอดไปด้วย ใช้ผู้ช่วยเป็นผู้หญิง ความเป็นผู้หญิง ช่วยให้การพูดคุยง่ายขึ้น

พาคนที่สำเร็จไปให้ดู เช่น คนตาบอดที่ออกมาเรียนนวดและมีอาชีพมีรายได้แล้วพาไปให้เขาดู หรืออาจจะลองนวดให้เขาดูก็ได้

เอาอุปกรณ์ไปให้ดู เช่น หนังสือเสียง ไม้เท้าขาว แว่นตา มือถือ เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจ หากมีกิจกรรมที่หน่วยงานราชการจัดเกี่ยวกับคนพิการ คนตาบอด เราก็เชิญญาติและคนตาบอดมาร่วมกิจกรรม เช่นเวทีชี้แจงสิทธิประโยชน์ต่างๆที่หน่วยงานราชการจัด

พาไปดูของจริง พาดูศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอดสถานที่ต่าง ๆ พาไปสัมผัสทั้งครอบครัวคนตาบอดและผู้ปกครอง ดูที่อยู่ทีกิน เขาจะได้วางใจ

เข้าไปติดต่อเยี่ยมเยียนเขาบ่อยๆ

ให้เบอร์โทรศัพท์ และให้นำบัตรเอาไว้ ให้เขาโทรศัพท์หาได้

ฟังที่ลู่แล้วแล้วเป็นอย่างไรบ้างคะ หากจัดการดี มีขั้นตอนนำ “ปัญญา” เข้าไปในการปฏิบัติแล้ว ที่ว่ายากก็คงจะไม่ยากอีกต่อไปแล้วใช่ไหมคะ

หากเราจัดการกับสิ่งรอบตัวยังไม่ได้ ที่สำคัญเราต้องกลับมาจัดการที่ตัวเราเองก่อนคะ เริ่มจากตัวเอง จัดการที่ตัวเองให้ได้ให้ตีเสียก่อน แล้วอย่างอื่นก็จะเป็นเรื่องเล็กน้อยคะ

ที่สำคัญคือ ก่อนที่จะให้คนอื่นเขาเชื่อถือเรา **“เราต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวเราก่อน”** ลู้ๆ คะ

ขั้นตอนที่ ๗

รูปแบบการช่วยเหลือ

เมื่อเราผ่านปรากฏการณ์แห่งทิวทัศน์...เฮ้ย! ขออภัยคุณหนึ่งมากไปหน่อยค่ะ
เมื่อเราได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองของคนตาบอดให้นำคนตาบอดออกมา และคนตาบอดเองก็อยากจะออกมาด้วย ถึงตรงนี้แล้วเราจะต้องทำอย่างไรต่อคะลุง

ลุงเริ่มเล่าด้วยโทนเสียงต่ำ อย่างเอาจริงเอาจัง
หลักการของลุงอย่างหนึ่งคือ จะไม่มีการบังคับคนตาบอด ถ้าชักชวนแล้วยังไม่อยากจะออกมา ก็ไม่เป็นไร หรือถ้ามาแล้ว อยู่ไม่ได้ เปลี่ยนใจ ก็จะไปส่งกลับบ้านให้ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะไม่ไปหาเขาอีก เราก็คงแวะเวียนไปเยี่ยมเยียนเขาอยู่

สำหรับคนตาบอดที่ออกมาที่ต้องการเรียน ต้องการฝึกอาชีพ ลุงก็จะดูตามศักยภาพก่อน บางคนมีความพร้อมก็สามารถเรียนได้เลย แต่บางคนอาจจะต้องฟื้นฟู หรืออาจจะต้องปูพื้นฐานให้ก่อน จึงจะเรียนได้

เวลานำคนตาบอดมาฝึกอาชีพ เริ่มแรกต้องมีการปรับฐานเขาให้เหมือนหรือเป็นแบบคนทั่วไปก่อน ถึงจะสอนเรื่องนวดหรือเรื่องอื่นๆ ได้ แต่ว่าก็ไม่ใช่ว่าคนตาบอดที่มา จะสามารถปรับแก้ได้หมดทุกคน เพราะเงื่อนไขแต่ละคนไม่เหมือนกัน

การช่วยเหลือคนตาบอดบอดเราช่วยให้เขาออกมาฝึกอาชีพได้อย่างเดียวหรือคะลุง ...มีด้านอื่นอีกมั๊ยคะ

เวลาสอนคนตาบอด ลุงไม่ได้สอนเฉพาะวิชาชีพ แต่จะสอนเรื่องการใช้ชีวิตด้วย ตั้งแต่เรื่องเสื้อผ้า การแต่งตัว เรื่องอาหาร การอาบน้ำ เช่น ทำยังไง และวันหนึ่งๆ ควรจะอาบน้ำกี่ครั้ง แปรงฟันกี่ครั้ง เวลาไหนบ้าง สอนให้เขาใช้ชีวิตอย่างถูกต้อง มีคุณภาพ ในช่วงเวลาที่เขาอยู่กับลุง ลุงก็จะสอนวิธีการเดิน วิธีการใช้ชีวิตด้วย

ความเป็นจริงสภาพคนตาบอดที่เราไปพบมีหลากหลายสภาพมาก บางคนก็ช่วยเหลือครอบครัว เลี้ยงลูกหลานทำงานบ้านเล็กน้อยๆ ใต้อยากอยู่บ้านไม่อยากจะออกมาก็มี บางคนอายุมาก

แล้วไม่สามารถนำเขาออกมาฝึกอาชีพได้ บางคนพิการซ้ำซ้อนช่วยเหลือตัวเองยังไม่ได้เลย บางคนก็ยังคงอยู่ การช่วยเหลือคนตาบอดมิได้หมายความว่าเราต้องนำเขามีชีพเพียงอย่างเดียว

คำว่า “การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนตาบอด” ทำได้หลายอย่างที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของคนตาบอด ทำให้คนตาบอดสามารถช่วยเหลือตัวเองเพื่อไม่ให้เป็นการระต่อคนอื่นมากนัก เช่น ฝึกการใช้อุปกรณ์ไม้เท้าขาว ให้เขาเดินด้วยตัวเองได้ เดินในบ้านได้ สื่อเสียงที่เข้าถึงตัวให้เขาได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร การศึกษาที่เข้าถึงคนตาบอดที่อยู่ที่บ้าน ส่วนการพัฒนา

คุณภาพชีวิตคนตาบอดที่อยู่นอกบ้าน เช่น การฝึกอาชีพที่คนตาบอดสามารถทำได้ตามสภาพ

สำหรับคนตาบอดที่ยังไม่พร้อมที่จะเรียนด้วยเงื่อนไขต่างๆ ก็ช่วยเหลือ หรือประสานไปยังหน่วยงานอื่นที่จะช่วยเขาได้ต่อไป

รูปแบบการช่วยเหลือคนตาบอด

เข้าไปชวนเขาคุย ชวนคิด ชวนเดิน เช่น พาเขาเดินไปกินก๋วยเตี๋ยวที่ร้าน เขาก็จะรู้สึกดีใจที่เขาเดินออกจากบ้านมาสู่ข้างนอกได้

ฟังเขาให้มาก ใช้เวลาเขา เป็นเพื่อนเขา เราก็จะรู้ว่าเขาคิดอะไร รู้สึกอะไร และต้องการให้เราช่วยอะไรบ้าง ทำให้เขารู้สึกอบอุ่นมีเพื่อน ไม่โดดเดี่ยว

อธิบายให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น สิทธิคนพิการ เบี้ยยังชีพ การรักษาพยาบาล การให้กำลังใจ แวะไปเยี่ยมเยียนเขา

เอาอาหาร เสื้อผ้าไปฝาก

เอาคนตาบอด ไปนวดคนตาบอด เหมือนเพื่อนไปเจอเพื่อน ได้พบได้พูดคุยกัน เขาก็จะสัมผัสได้ว่าคนตาบอดทำอะไรได้มากกว่าที่เขาคิด

พาไปจดทะเบียนคนพิการ ทำบัตรประชาชน พาไปตรวจสุขภาพ

ฝึกใช้ไม้เท้าขาว ที่บ้าน ฝึกเดิน ช่วยเหลือตัวเอง ไม่เป็นภาระของญาติ นอกนั้นยังทำให้เขาใช้ชีวิตปกติ เลี้ยงไก่ ปลูกผัก ทำสวนได้

นอกจากนี้ยังมีการช่วยเหลือในรูปแบบอื่นอีก เช่น

แนะนำเขาไปที่ศูนย์ฟื้นฟูคนตาบอด

หากเป็นเด็กอยู่ในวัยเรียนก็จะแนะนำให้ไปเรียนหนังสือที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ

กรณีที่เป็นอิสลามก็แนะนำให้เขาไปมัสยิด

แนะนำพาเข้าไปเรียนการพัฒนาอาชีพ เช่น เรียนนวด เรียนงานฝีมือ หรืออื่นๆที่เหมาะสมตามสภาพที่จะช่วยได้

นอกจากนี้ยังมีวิธีการให้คนตาบอดมีส่วนร่วมกับ
เทศกาลชุมชน สงกรานต์ วันเฉลิมพระชนม์พรรษา
นวดการกุศล มีงานอะไรก็พยายามทำตัวเราให้ปรากฏทาง
สังคมว่าคนตาบอดก็ทำอะไรได้ดีเหมือนกับคนอื่น ๆ

ที่ลุงกรุณาเล่ามาทั้งหมดเนี่ย!!! หนูขอขอบพระคุณ
คุณลุงมากเลยคะ จากความรู้และประสบการณ์ของคุณลุงหนูจะ
ไปเล่าให้พี่ ๆ น้อง ๆ คนตาบอดที่มีใจและกำลังทำหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนคนตาบอดอยู่ และอาจกำลัง
ประสบปัญหาในการทำงาน เป็นประโยชน์มากเลยคะลุง หากพวกเขาได้ฟังเรื่องที่ลุงเล่าคงจะมี
กำลังใจและเห็นทางแก้ปัญหาที่กำลังประสบอยู่ ลุงมีอะไรฝากเพิ่มเติมมั้ยคะ

ลุงอยากฝากว่า **“ในการค้นหาคนตาบอด ไม่ว่าเขาจะมาหาเรา หรือเราไปหาเขาก็
ตาม สิ่งที่สำคัญคือ เราต้องทำงานเชิงรุกอยู่ตลอดเวลา”**

ขอบท้ายเล็กน้อย

หวังว่า “ขั้นตอนการค้นหาคนตาบอดและนำคนตาบอดออกมาสู่สังคม” ที่กล่าวมาทั้งหมด คงจะเป็นประโยชน์ต่อท่านที่กำลังปฏิบัติการเรื่องนี้อยู่ ซึ่งขั้นตอนทั้งหมดทั้งหมดนี้ได้กลั่นกรองเก็บตกมาจากประสบการณ์ความรู้ของพี่น้องคนตาบอดหลายๆ ท่านที่ฉันได้นำมารวบรวม เพื่อใช้เป็นแนวทางให้กับคนตาบอด ที่กำลังเป็นมือใหม่ในการปฏิบัติการในทางนี้

ขอย้ำในเรื่อง การนำหลักการของ “การจัดการความรู้” มาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ลดค่าใช้จ่าย ลดเวลาในการทำงาน แถมยังได้ลับสมอง ลับสติปัญญาให้แหลมขึ้นเรื่อยๆ จากการปฏิบัติและที่สำคัญช่วยลดอัตราการเสี่ยงต่อความไม่สำเร็จ

การจัดการความรู้ก่อนทำ คือ มีการหาข้อมูล หาความรู้ การวางแผนก่อนปฏิบัติการ
การจัดการความรู้ระหว่างทำ คือ ปฏิบัติการหรือทำอย่างมีหลักการ มีสมาธิ มีสติ มีปัญญา อะไรที่ควรทำ และอะไรที่ไม่ควรทำ ควรคำนึงถึงอยู่เสมอ อย่ามองข้ามและอย่างละเอียดที่จะให้ความสำคัญในแต่ละเรื่องแต่ละราว *“คิดให้ละเอียดและมองอย่างละเอียด”*
การจัดการความรู้หลังทำ คือ เมื่อทำการสิ่งใดไปแล้วขอให้ย้อนกลับมาคิดกลับมาทบทวนดูว่า สิ่งที่ทำไปนั้นดีหรือยัง หากยังไม่ดี เราจะทำให้ดีได้อย่างไร หากได้ทำใหม่เราจะทำอย่างไร ทำเหมือนเดิมหรือทำแบบใหม่ อะไรที่ควรทำ และอะไรที่ไม่ควรทำ เราได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำงาน

การจัดการความรู้ทุกขั้นตอนมีความสำคัญและมีความเชื่อมโยงถึงกันและกัน หากข้ามขั้นตอนหรือขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไปโอกาสที่จะการสิ่งใดสำเร็จนั้นน้อยมาก

“หลักมีไว้ให้ยึด กรณียาอย่าทิ้งหลัก”

ขอขอบคุณสำหรับเจ้าของความรู้ทุกๆ ท่านค่ะ.

อย่าลืมนะคะ **“ความรู้อยู่ในตัวผู้ปฏิบัติ”** หากท่านมีความรู้อะไร อย่าลืม!!! เพื่อแผ่ไปให้กับคนอื่นๆ นะคะจะเป็นกุศลอย่างมหาศาลค่ะ

